

Published monthly by
Slovenian National Federation
of Canada,

President Augustin Kuk, Dr. Jur.
For the Editorial Board:
Rudolf Cuješ, Dr. Rer. Pol.

Address: 646 Euclid Ave., Toronto, Ont.
Canada

Subscription rates: \$ 3.- per year, 25¢
per copy.

Advert.: 1 line 10¢, 1 column x 1" \$1.40

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Zemljica rodna, zemljica plodna,
majhna si, majhna, pa te dele.
Kdaj že od grude kos so ti vzeli,
večno še rane sveže skele.

(A. Debeljak; Slovenska zemlja)
"Slovenska narodna pesem."

LETNIK IX. VOLUME IX.

TORONTO 1. SEPTEMBER 1958

STEVILKA 8 IN 9 — NUMBER 8 AND 9.

DEJSTVA...

Letošnje jesen bomo praznovali 40 letnico zgodovinskega dogodka, ko je slovenski narod, naveličan skoro 1000 letnega jarma, ob koncu prve svetovne vojne — 29. oktobra 1918 zaklical dotadanjim tlačiteljem in vsemu ostalemu svetu: "Dosti je! Svobodni hočema biti! Hočemo enakost z drugimi svobodnimi narodi!" 29. oktobra je bilo konec avstro-ogrškega suženjstva. Oklicana je bila prva slovenska narodna vlada!

To je dejstvo! Prva slovenska narodna vlada s središčem v Ljubljani, ki je govorila v imenu vseh Slovencev tedanje Avstro-ogrške države. Ta vlada je bila odgovorna samo slovenskemu narodu, v čigar imenu je dajala ukaze in navodila.

Razmere za slovenski narod, ki je sam strgal okove suženjstva, niso bile prave nič ugodne. Wilsonovo načelo o samo-odločbe narodov se ni izvajalo dosledno. Vesile so vojno zmagovalno končale in si niso več dosti menile, kaj milijo manjši narodi. V prvem povojnem neredu so predvsem Italijani hoteli s silo pograbititi, kar nikdar ni bilo njihovo. Se več! Radi se se polastili še več ozemlja kakor jim je bilo obljubljeno ob njihovem prestopu na stran Antante. To je drugo dejstvo!

Slovinci na zlom nismo milili novelj duhovno in organizacijsko pripravljene. Ni dovolj, da se je večina Slovencev s podpis izrekla za majško deklaracijo. Trditev, da se je slovenski narod še pred zlomom Avstro-ogrške odločil za jugoslovansko državo (zveza s kraljevino Srbijo), ni točna! Prav ta nihče, vsaj v Ljubljani, ni dovolj resno mislil, kako zagotoviti narodnostne meje proti Italiji — Soča —, proti avstriji-Koroška in severna Štajerska meja, kako proti Madžarski (St. Gothard in Monoster). Po že kakó, saj je priznana načelo narodnostne samoodločbe... Res, to delo bi bilo silno težavno, a vendar bi se dalo kako urediti, če ne bi prav v Ljubljani gledali v svet s tako navinimi in lahkovernimi očmi. Vzled Maribora in nastop generala Maistra pove, kaj bi lahko Slovenci takrat storili z ozirom na Koroško in na meji proti laškemu sosedu. Tudi to je dejstvo!

Do "zedinjenja" 1. decembra 1918 je prišlo brez soglasja večine Slovencev! Nova "narodna" država Srb. Hrvatov in Slovencev kot se je uradno imenovala, ni izpolnila pričakovanj. Slovenski politični voditelji so premalo poznali balkansko mentaliteto. Kaj pomeni "mož beseda" je dr. Korosec v letih od 1918 do konca svoje prerane smrti bridko izkusil. Srbski politiki dane besede niso držali. Prečanske kraje: Slovenijo in Hrvaško so smatrali le za molzni kravi. Denar je tekkel le na jug. Slovenci smo se morali trdo boriti za sleherni dinar v korist naših šol, univerz, železnic, cest itd. Stanje na severu se je slabšalo. Ceste so propadale. Spomniti se le na cesto Maribor-Celje. Tujec, ki je prišel od severa je pri Hočah avto obrnil in šel nazaj, ker se je bal za avto. V takem stanju je bila ta državna cesta prvega razreda. Beograd ni imel smisla za Slovenijo razen za okolico Bleda, kjer je bil kraljevski dvorec. Ali ne drži tudi to dejstvo?

In naš narodnostni problem? Se tuja, Slovincem sovražna država je priznala slovenski na-

OB SEDEMDESETL ETNICI DOMA IN SVETA

Proslavljanje 70 letnice "Doma in sveta" je upravičeno predvsem zaradi dveh razlogov: Skozi 56 let je revija odlično sodelovala pri snovanju slovenskega duha, njeni letniki so verno ogledalo naše kulturne rasti. Njen nasilen konec pa je značilen dokument naše dobe; sredi najživljajšega delovanja jo je komunistično duhovno nasilstvo obsodilo na molk. Zato ja prav, da se je SKA v Buenos Airesu 19. julija na svojem rednem kulturnem večeru spomnila te obletice s predavanjem zadnjega urednika revije dr. T. Debeljaka. Iz tega predavanja posnemamo naslednje podatke:

L. 1888 je dr. Fr. Lampe, naslonjen na sodelovanje ljubljanskih bogoslovcev, izdal prvo številko "Doma in sveta". Smer in namen revije sta bila označena v podnaslovu: Zabavi in pouku. Slovincem je hotel nuditi moralno in ideološko neoporečno branje. Vsi prispevki so imeli

bolj ali manj vzgojni značaj, brez večje umetniške literarne vrednosti. V prvih letnikih imajo še najvišjo ceno dr. J. Debečevi "Vzori in boji" in nekatere epske pesmi Hribarja. L. 1896 je revija spremenila podnaslov v "družinski list, ki zanima odrasle in ne pohujšuje mladine". Po smrti dr. F. Lampeta sta prevzela uredništvo dr. E. Lampe in dr. M. Opeka. Povdarek je bil še vedno bolj na koristnosti in vzgojnosti kot pa na čistem literarnem hotelju. Prevladajoča literarna smer je bila poetični realizem, čeprav se je začel kazati tudi vpliv moderne (Meško), ki se je prav tedaj začela uveljavljati. Med vidnejšimi sodelavci te dobe so bili F. S. Finžgar (Pod svobodnim soncem), A. Medved (drama Kacijanar), S. Sardenko, Faturjeva, Prelesnik itd. Nekaj časa je sodeloval tudi mladi O. Zupanič, ki je bil tedaj v dr. Krekovem dijaškem krogu.

Poročilo o sestanku odbornikov in delegatov Slovenskega državnega gibanja

Glavni odbor Slovenskega državnega gibanja je imel posvet Slovenij in delegatov v dneih od 30. avgusta do 2. septembra v Clevelandu.

Sestanek je pretresal organizacijska vprašanja in sklepal o ukrepih, ki bodo olajšali doseganje cilja Slovenskega državnega gibanja — pomagati slovenskemu narodu do svobodnega življenja in nemotnega razvoja v demokratični republiki Sloveniji.

Glavni odbor je z veseljem ugotovil, da vzbujajo priprave za proslavo 40. obletnice oklica slovenske samostojnosti upravičeno upanje, da bo letošnja proslava doslej v zamejstvu najobsežnejša.

Glavni odbor sam bo proslavil to obletnico z izdajo knjige ki bo s slikami, pričevanji tujcev, kratkim pregledom slovenske kulture, zemlje, gospodarstva in zgodovine prestavila slovenski narod svetovni javnosti v angleščini. Pripravi smo, da bodo vsi Slovenci s širjenjem te knjige pomagali širiti poznanje slovenskega imena in razumevanje slovenskega položaja v svetu.

Prijave in druga obvestila Slovincem državnemu gibanju se lahko pošiljajo na naslov: Dr. Mate Resman, 1089 East 68th St., Cleveland 3, Ohio, USA, ali pa: SLOVENSKA DRŽAVA, 646 Euclid Ave, Toronto, Ontario Canada.

V. Clevelandu, 2. septembra 1958.

rod in poznala tudi slovensko zastavo. Toda "narodna država", ki se je iz kraljevina SHS prelevila v Jugoslavijo, skoro slovenski ni hotela več priznati. Plemen da, toda ne narod z vsemi atributi narodnosti. Borba za univerzo! Rešena je bila, ko se je preimenovala v univerzo kralja Aleksandra, po znani diktaturi Aleksandra tudi beseda "slovenski narod" ni smela biti več zapisana. Slovenska zastava prepovedana. Organizacije, ki so imele priimek "slovenska" so bile prepovedane, n. pr. "Slovenska Orlovsko Zveza". Ali ni bilo res žalostno, da smo imeli Slovenci v Beogradu "Jugoslavanski klub" in v Ljubljani "Jugoslovansko tiskarno" "Jugoslovansko Strokovno zvezo"? Da tudi SLS se je morala pokriti s sramnim plaščem Jugoslovanske Radikalne Zajatnice. Kje je bil še sled svobodnega slovenstva v tej tako imenovani "narodni" državi? Ko je slovenska mladina v Zvezi Fantovskih odsekov zahtevala vrnitev Slovenskega Orla, je bile rečeno, naj tega ne poskušamo, da ne bo Beograd še bolj nezaupen do Slovencev? Ali mar to ni res? Dejstvo je!

29. oktober 1918, je bila prva velika stopinja k drugemu koraku, ki mora prej ali slej priti — svobodna in suverena slovenska država. Po letu 1941, ko bi morale jugoslovanske vlade v emigraciji gledati, kako najti izhod iz usodne zablode leta 1918, vidimo

znova, da srbski politični krogi niso dorastli toku zgodovine. Namesto pozitivnega dela za snovanje državne skupnosti enakopravnih narodnih držav vidno le medsebojne politične intrige, borba za stolčke, borba za dolarje, korupcija v na juristem razmah. Ne dobrobit narodov, marveč dobro posameznih korumpiranih strank in politikov. Novo dejstvo ki neizpovedno narekuje odločno borbo končati z vsem, kar spominja na preoklost in žalostno "Jugoslovanstvo".

Bodočnost ima le ideja narodne suverenitete! Ta ideja se širi kakor požar po vsem svetu. Zajema vse, doslej še tako siomašne in zaostale narode. Naj si svetovni politiki še tako tišičjo ušesa in še tako zakrivajo oči, ideja zmaga. Enakopravnost svobodnih narodov!

Ko bomo letos, ob 40 letnici praznovali 29. oktober, ga ne bomo praznovali zato, ker smo se "zedinili v narodno državo", kar dejansko ne odgovarja resnici, ampak zato, ker smo se 29. oktobra 1918 osvobodili tujinskega jarma in razglasili slovensko narodno vlado s sedežem v Ljubljani! To je za nas Slovence resnično zgodovinsko dejstvo! Naš cilj in naše prizadevanj emorati v bodoče še bolj odločno, da naš končni cilj SVOBODNO SLOVENSKO DRŽAVO v resnici dosežemo!

M. Geratič

Slovenec sodeluje pri raziskovanju raka v ZDA.

G. Jakob Planinšek, ki je zaposlen pri Institutu za raka v Buffalu kot Cancer Research Scientist, je zopet sodeloval pri dveh razpravah, ki sta bili objavljene v znanstvenih revijah. The Journal of Immunology (Vol. 78, No. 4, October 1957) je objavil razpravo "Specificity and Cross-Localization of Anti-Kidney Antibodies", katere avtorji so Monte Blau, Eugene D. Day, Jakob Planinšek in David Pressman. Journal of the Nation Cancer Institute (Vol. 20, No. 6, June 1958) pa je objavil razpravo "Improved Methods for the Purification of Tumor-Localizing Antibodies." Kot njeni avtorji so navedeni Eugen D. Day, W. Barnes, Jakob A. Planinšek in David Pressman.

dejanja onih, ki so sledili svojemu prepričanju in vesti in da jih je šele zgodovina pravično ocenila. Razumljivo je, da je vzbudil ta članek mnoga protestov, lastništvo revije Katoliško tiskovno društvo pa je zahtevalo, da daje v bodoče uredništvo razprave, ki posegajo na področje teologije, v pregled strokovnjaku-teologu. Uredništvo in sodelavci so tako cenzuro odklonili in revija je bila prava za svojo petdesletnico v resni nevarnosti, da bi prenehala izhajati. V tej težki krizi za prevzel uredništvo zopet dr. J. Debevec, ki je pa kmalu nato umrl. Že težko bolan je prosil dr. T. Debeljaka, naj prevzame uredništvo in reši revijo. Med tem so se nadaljevali razgovori med dominstvovali in lastinstvom, ki je umaknilo svojo zahtevo po cenzuri. Ko so se zbrali sodelavci revije na nekem sestanku, je izjavil E. Kocbek, da že ne gre več samo vprašanje cenzure, ampak za celoten kompleks "pomešanjenega krščanstva". Vse je kazalo, da se bo kriza srečno rešila, ko je E. Kocbek začel nepričakovano izdajati na svojo roko novo revijo "Dejanje". Prof. Jancžič označil v svoji literarni zgodovini to krizo kot zunanji znak ločitve duhov v slovenski družbi in kulturi, kot daljnosežni preobrat in proces, ki je nujno vodil v osvobodilno fronto pod vodstvom komunistične stranke. Tako je postal že tedajveč ali nevede — E. Kocbek zaveznik komunistov. "Dom in svet" pa se je pod uredništvom dr. T. Debeljaka (v uredniškem odboru so bili še J. Lavrenčič, S. Šali, dr. S. Mikuz in dr. A. Odar, ki je postal med tem tudi predsednik K.T.D.) zopet znašel in okreplil. Okrog njega so se zbrali mnogi stari sodelavci, okrepljeni z mladimi kot S. Šaljem, V. Beličičem, St. Kociprom, J. Krivecem itd.

Sredi polnega kulturnega ustvarjanja je prišla 1. 1941 druga svetovna vojna in z njo komunistična revolucija. Kljub izredno neugodnim razmeram je Dom in svet vztrajal in gojil naprejš znanost, in umetnost, pot si je utrl tudi na Primorsko in Goriško, objavljaj je prevode iz svetovne literature in omogočil večjemu številu doktorskih kandidatov objavo izlečkov njih disertaciji dosego doktorskega naslova.

L. 1945 je zaslužil komunizem s svojo materialistično uniformiranostjo slovenko kulturo. Utihiboril je tudi Dom in svet. Del dominsetvocev se je umaknil v tujino in tam nadaljeval tradicijo revije, najprej v taborišču s

This is Slovenia

FARMERS HOME — HARVEST IN SLOVENIA

The Bishop Baraga, who had come to America in 1831, published a grammar and dictionary of the language of the Chippewa Indians. In the same language he also issued later a translation of the Bible and compiled a book of prayers in the language of the Ottawa Indians. As a monument to this man stands the town of Baraga in Michigan. In Minnesota Kaintown was originally founded a hundred and fifty years ago by a group of immigrants coming from the province of Krain in their own country. The second generation of farmers now live prosperous, they are the bulwark of the Country. (From Konrad Bercovici, On New Shores. The Century Co., New York, 1925, pp. 148, 149).

Jasna beseda dr. Krnjeviča

Hrvatski glas, hrvatski tednik, ki izhaja v Winnipegu, je objavil 18. avgusta t.l. na uvodnem mestu članek dr. Juraja Krnjeviča pod naslovom "Ne pravimo zbrke, gde je nema". V tem članku ponavlja izjavo, ki jo je dal dopisniku francoskega montrealskega dnevnika Le Devoir in ki se deloma glasi:

Kljub vsem oviram in težavam sem odločen optimist in vem, da bo nekega dne sodelovala samostojna (neodvisna) Hrvatska, urejena na demokratični podlagi in na podlagi socialne pravice, s ponosom pri izgraditvi nove in bratovske Evrope". V Polemiki s P. Ostovičem "Zajedničar" pa dodaje dr. Krnjevič v istem članku: "Kakršna koli enota bi obstajala med Hrvatsko in Srbijo, bi se obrnila v oblast Beograda nad Hrvatsko. Kadar govore o federacijah ali konfederacijah med Hrvatsko in Srbijo, ni to nič drugega kot plašč, pod katerim bi hoteli hrvatski narod žejnega prepeljati preko vode pod oblast Beograda. Toda oblasti Beograda nad Hrvatsko ni hrvatski narod nikdar hotel. Prav gotovo je ne bo hotel sedaj, ko se priznava vsakemu narodu pravica do svobode in samostojnosti bodisi da je velik ali majhen, če to neodstopno zahteva. Hrvatska in Srbija sta lahko dobri prijateljici in dobri sosedi kot dve suvereni in samostojni državi, toda Hrvatska ne bo nikdar pristala na oblast Beograda in Srbije nad sabo v kakršni koli obliki."

Posnemanja vredno

Na letošnji konvenciji Slovenske ženske zveze v Milwaukee, Wis., je predložila glavna tajnica ga. Albina Novak ob podpori duhovnega vodje preč. g. Klavdija Okorna resolucijo, ki naj bi bila poslana vsem župnikom slovenskih župnij v ZDA. Resolucija, ki je bila zglasno sprejeta, priporoča, naj vključujejo šole po slovenskih župnijah tudi pouk slovensčine.

Slovenska ženska zveza ima v ZDA okrog 100 podružnic s preko 12.000 članicami.

Cerkveno odlikovanje za delo v kreditnih zvezah

11. septembra bosta dobila cerkveno odlikovanje — viteštvo reda sv. Gregorija dva katoličana iz Puebla, Colorada, Richard T. Lagerman in Clarence C. Bellinger. Oba sta aktivna člana Mt. Carmel Parish Credit Union Ltd. Lagerman je bil tudi že ravno "Svetom in domom", sedaj pa opravlja to poslanstvo v svobodnem svetu Medboje.

natelj centralne organizacije kreditnih zvez, CUNA, in nabavne zadruge CUNA Supply Cooperative.

S tem redom je bil odlikovan 1. 1913 tudi ustanovitelj kreditnih zvez Alphonse Desjardins iz Quebeca, ki je ustanovil prvo kreditno zvezo v Kanadi (1900) in v ZDA (1908).

Kanada presešla 17 milijonov

Po cenitvi kanadskega statističnega urada je imela Kanada 1. junija t.l. 17.048.000 prebivalcev.

Skupina slovenskih romarjev

i ZDA v Madridu. 33 romarjev je pod vodstvom preč. p. Odila Hanjška, O.F.M., pred kratkim obiskalo Madrid in se si ogledali glavne zanimivosti mesta. Franciškansko cerkev jim je razkazal p. Marič, po rodu Hrvat, ki pa je preživel več let v Sloveniji. Romarji so imeli sv. mašo z ljudskim petjem in jezuitski cerkvi, kjer je maševal preč. John Brennan. Z romarji sta tudi preč. gg. Jože Gole in Ignacij Berglez. Obiskali bodo naslednja Marijina svetišča: Fatimo, Lourdes, Rim in sv. Višarje.

P.V.

IZREZKI IZ RAZNIH ČASOPISOV

• V "Zajedničaru" - glasilu H.B.Z. beremo: "Iz Francoske piše partizan in bivši oficir Titove vojske: „Mi ne želimo nikake Jugoslavije ker smo jo prav dobro preiskusili zadnja leta. Vidimo, da smo znova prevarani. V času narodno-osvobodilne borbe se je med nami (Hrvat, op. pisca) delalo s hrvatskimi domoljubnimi gesli in nekakim bratstvom. Vse to se je danes pokazalo kot laž. Najvažnejše položaje na Hrvatskem zavzemajo Srbi, kateri se naseljujejo v naše vasi in mesta. Izpovedovanje hrvatske narodnosti se smatra za sovražnost, zato so mnogi borci iz zadnje vojne padli v nemilost..."

• O razpadu Jugoslavije 1. 1941 je v glasilu Srpske narodne Odbrane "Sloboda" napisal akademik B. Plečas tole: "Vlada, izišla iz puča je bila sestavljena na hitrico in z revolverjem v zatlilniku. S prvim pretresom se je pričela rušiti, pa je bila vedno sprta skrupa v kaj čudnem sestavu ter se je znašla že v aprilu v okolici nekega samostana v Jeruzalemu. S prvo vladno sejo se pričujajo prepri in se končujejo z zadnjo. Hrvatski ministri sabetirajo delo vlade in zahtevajo ves čas vojne rešitev "hrvatskega vprašanja", istočasno utirajo levičarji in "liberalci" nemoteno po Londonu in Washingtonu pot Titu. Predsednik vlade Simović varira in intrigira med Srbi in Hrvat. Uspe mu, da oboje zedini na eni točki: proti Simoviću. Vsi ga soglasno odklonijo. Na čelo vlade pride Srb z največjim ugledom in še višjo kulturo. Slobodan tovanović, da prikaže majhne razlike med pisanjem in ustvarjanjem zgodovine.

Padeč Simovića pade kot bomba med pripadnike 27. marca in jih strne na odpor. Ne zaradi Simovića, katerega niso marali, ampak iz preprostega razloga, ker novi predsednik ni bil oklican od "pretorijancev". Izgubivši podporo pripadnikov 27. marca sprejme načrt odpora v domovini. Draža postane vojni minister. Nastane upor v zrakoplovstvu, razširi se na mornarico in počasi zajame še armado. Pride do "kairske afere". Oficirji in armada odklanjajo izpolnjevanje povelj vlade in kralja z izgovorom, da so ti le jetniki bratov Knezevičev. Vlada reagira in penzionira generale in storerje oficirje, za načelnika štaba vrhovne komande je imenovan podpolkovnik Miodrag Lozić. Ta poteza je kakor olje na žerjavico, uporniki smatrajo za največje ponižanje, da pride na položaj, katerega je v prejšnjih vojnah imel vojvoda Putnik, šastnik sumljive moralne vrednosti (zlato v Nikšiću!), katerega smo pozneje spoznali kot navadnega sovjetskega agenta. Ustvarita se dve fronti: na eni strani izvršili 27. marca, generali Mirković in Ilić s podporo skoro vseh oficirjev, a na drugi strani bratje Knezevič s podporo vlade.

Naš ugled v inozemstvu pada. Angleški komandant Stone prevzema s silo jugoslovansko vrhovno komando in se proglasi za poveljnika. Uporne oficirje internira v nekem lagerju v bližini Kaira. Zavezniške agencije pomagajo enkrat enim, enkrat drugim in še povčeja jo prepada. Angleži pustijo "primitivcem", da se zabavajo s prepri in prevzemajo v svoje roke vodstvo vojne in politike v Jugoslaviji. V najtežjih trenutkih novejši srbske zgodovine je bilo nase vodstvo postavljeno na stopnjo Abesincev. Našo vlado in vojsko v inozemstvu splošno nihče ni več kaj pridno upoštevali.

MATE RESMAN SLOVENCİ IN EVROPA

Poleg spoznanja, da so v današnji Evropi že zaznavne smeri razvoja gospodarskemu in političnemu združevanju in tako k ustvarjanju novega evropskega reda, pa nam tudi silovit razvoj slovenstva in izkušnje narekujejo, da presojamo našo narodno-politično problematiko nanovo.

Slovenci smo od leta 1848 pa do danes v 110 letih prešli političen razvoj, ki danes nujno vodi do zahteve in dejanja uresničenja lastne državnosti. Slovenski narod tvori danes politično telo (body politic), ki je podlaga državnosti in osnova državne zgradbe.

V moderni dobi Slovenci nismo imeli lastne države. Leta 1848 je skupina mladih, zavednih slovenskih ljudi postavila prvo zahtevo po državnopravni enakosti Zedinjene Sloveniji z drugimi sestavnimi deli habsburške monarhije. Za narod brez spomina na lastno državo, za narod brez političnih tradicij in izkušenj, za narod, ki še niti ni razvil lastnih družbenih sil, je mogla takšna zahteva po neki meri slovenske državnosti v tistem času biti le oddaljen ideal, da ne vpoštevamo še sil, ki so v tistem času oblikovale srednjeevropski prostor. Od takrat naprej pa se vrši med Slovenci razvoj v smeri dozorevanja in "pripravljenosti" na lastno državo. Danes imamo Slovenci že toliko mero političnih izkušenj, da smo "pripravljeni" za uresničenje lastne državnosti. Ni sicer absolutnega merila takšne "pripravljenosti", tudi se je težko zediniti, ali je mera dovoljna ali ne. Poglavitna je itak volja.

Vse do danes so že narodova izkustva v narodnih in političnih borbah, delovanja političnih strank in grup, dela političnih voditeljev in javnih delavcev, doprinosi in naporu neodvisnih mislecev vključujem tako dobro, kot slabo, tako uspešno, kot neuspešno, tako zrelo kot nezrelo, tako veliko kot majhno-nagromadila že toliko snovi, da danes že moremo govoriti o slovenski politični zgodovini in tradiciji. Na vsak način pa nam more in mora vsa ta snov služiti kot katalizator k boljšemu političnemu življenju in zorenju.

Ko omenjam izkustva, delovanja, dela in doprinosne mislim na leto 1848, prvo formulacijo slovenskega narodno-političnega programa, Slovensko društvo, "Slovenijo", "Novice" in "Naprej", Bleiweisa in Levstika, tabore in čitalništvo, staroslovence in mladoslovence, "ločitev duhov", početke političnih strank, njihov razvoj, Sušteršiča in Lampeča, Kreka in Korošca, Hribarja in Tavčarja, Tumo in Prepeluha, na različne programe in borbe za njih uresničenje, borbo za osvoboditev, majniško deklaracijo, prehod v Jugoslavijo, politično življenje in delovanje ter borbo za avtonomijo v Jugoslaviji, prav tako kot na čas druge svetovne vojne, komunistično revolucijo, življenje pod kuminizmom ter emigracijo. Mislim na borbe slovenskih narodnih manjšin. Mislim na naše politične časopise, na politične spise, na spominne političnih in javnih delavcev (Trdina, Vošnjak, Suklje, Hribar, Prepeluh, Kocbek, Finžgar), na Sušteršičev "Moj odgovor", Kardeljev "Razvoj slovenskega narodnega vprašanja", Apiha "Slovenci in leto 1848", Lončarjevo "Politično življenje Slovencev", na Erjavčeve spise in študije o javnem in političnem življenju Slovencev, ki segajo delno in so nastali že v emigraciji kakor tudi Škerbčev "Pregled". K vsemu temu pa je potrebno še dodati študije o posamičnih dobah (Priatelj), monografije o javnih delavcih, objavljene korespondence, krajše spise, po revijah in časopisih, zbornikih in koledarjih članke in spominne raztresene.

Mnogo je majhnosti in nezrelosti v vsem tem gradivu, poleg velikega in zrelega-saj predstavlja to gradivo šele prvo stoletje slovenskega političnega življenja v

novem veku-pa vendar je vse skupaj že dovoljna podlaga, ki daje, navkljub vsem pomankljivostim, že občutek in zavest tradicije, ob kateri moremo kritično razmišljati in presojati, katera nam daje novih vzpodbud, ob kateri spoznavamo potrebo po rasti v boljše, zrelejše in odgovornejše politično življenje.

Poleg političnega ravoja in rasti pa se je slovenska samobitnost uveljavila tako močno, da je danes neizpodbitna.

Iz naroda enega samega stanu smo postali narod večih stanov, kar je sociološko, kakor tudi politično, silno važno dejstvo, ter se tako približali družbenemu ustroju sosednjih in drugih narodov v evropskem prostoru. V gospodarstvu smo prešli na pot industrializacije. V veliki meri smo že premagali zablode in miselnost provincializma.

V zadnji dobi smo se že v precejšnji meri sesnanili z "velikim svetom". Tudi veliki svet" že ve več o nas.

Geopolitična lega Slovenije in njena pomebnost terjata čim močnejšo slovensko politično zavest in voljo, ker nalagata rodnemu prebivalstvu naloge, katere bodo poskušali izvrševati drugič, če jih ne bo samo.

"Slovenija je resnična naravna enota, čeprav ni obstojala nikoli v zgodovini", pravi A.J.P. Taylor v svoji "Habsburški monarhiji". Morda smo se sami, in se še premalo zavedali tega dejstva.

Ob vsem tem nam postaja jasnejša in otipljivejša nujnost, da Slovenci tudi v tej luči presodimo svojo narodno-politično problematiko nanovo, z novimi odkritji, spoznanji in pogledi ter pogumom in zaupanjem v same sebe.

Izkušnje iz preteklih prehodnih dob nas uče, da moramo biti pripravljeni na bodočnost, da moramo imeti določen narodopolitičen program, ki bo odgovarjal življenjskim in osnovnim potrebam naroda in jih v skladu z danostmi v polni meri zavaroval ter mu po drugi strani nudil največjo možna mero neoviranega razvoja. Takšen program pa mora biti tudi v miselnem skladu z razvojnimi težnjami v evropskem svetu.

Danes vidimo, da more slovenske interese v največji meri zavarovati le lastna država, da je zahteva po lastni državi utemeljena v današnji slovenski stvarnosti. Vidimo tudi, da gre razvoj v Evropi v smeri povezave evropskih narodov. Ta razvoj pa bo počasi odpravil izrodke nacionalizma, pomagal prenesti vojaško-politične in velik del zunanje političnih zadev in problemov iz sfere pozameznih nacionalnih držav na skupne evropske ustanove, če že ne to, pa vsaj pomagal prenesti povdarek z nacionalnega na evropsko. ako se bodo počasi omilila trnjeja med evropskimi narodi in se ustvarilo vzdušje, v katerem bo omogočeno enakopravno sodelovanje tudi malih evropskih narodov. Zahteva po slovenski državi je utemeljena tudi v luči evropskega razvoja.

Zahteva po lastni državi mora biti temeljna in izhodiščna točka slovenskega narodnega političnega programa.

† Duh. svetnik. preč. g. Karl Škulj mrtev

V San Martinu, prov. Buenos Aires, Argentina je v torek dne 15. julija umrl zadet od srčne kapi duhovni svetnik, preč. g. Karl Škulj. Letos je obhajal zlato mašo. Pokojnik je bil dalje časa poslanec SLS za kočevski okraj. Bil je župnik v Dolenji vasi pri Kočevju, katero je moral zapustiti spomladi leta 1942, ko so ga grozili komunisti. V Ljubljani se je zavzel za brezdomce in jim pomagal s posredovanji kolidu predniku Eisenhowerju, tajniku Dullesu in drugim protestno pismo. Tudi verska lista "The Register" in "New World" sta prinesla članke v obrambo Artukovića. Predsednik Kolumbovih Vitezov je v pismu na predsednika Eisenhowerja povdaril: "Amerika ne sme dopustiti, da se ponovi še enkrat slučaj Nagy-ja, ki so ga letas ubili na zahtevo Moskve v Budimpešti".

Proces proti dr. Artukoviću.

V Los Angeles, Calif. se je vršil v drugi polovini junija že tretji proces proti bivšemu ministru NDH, dr. Andriji Artukoviću. Na prvih dveh procesih je bil Artukovića oproščeno. Komunisti seveda niso mirovali, na vsak način ga hočejo dobiti v roke, zato zahtevajo njegovo izvršitev na podlagi neke stare pogodbe med bivšo kraljevino Srbijo in USA. Komunisti očitajo Artukoviću, da je osebno odgovoren za smrt več tisoč Srbov. Proti Artukoviću so se znašli na isti liniji vsi Srbi brez razlike-komunisti in antikomunisti. Proces je trajal več dni. Kot priče v korist dr. Artukovića so nastopili mnogi hrvatski javni delavci, med njimi tudi bivši tajnik kardinala Stepinca, sedaj župnik v Lackavanni, Rev. dr. Stjepan Lacković. Sodnik Theodore Hoeke bo razglasil sodbo verjetno šele v pozni jeseni, da bo lahko v miru preštudiral vsa pričevanja. Značilno je, da se je za dr. Artukovića odločno zavzela katoliška organizacija Kolumbovih vitezov, ki je poslala

predniku Eisenhowerju, tajniku Dullesu in drugim protestno pismo. Tudi verska lista "The Register" in "New World" sta prinesla članke v obrambo Artukovića. Predsednik Kolumbovih Vitezov je v pismu na predsednika Eisenhowerja povdaril: "Amerika ne sme dopustiti, da se ponovi še enkrat slučaj Nagy-ja, ki so ga letas ubili na zahtevo Moskve v Budimpešti".

"Baragova Pratika" za navadno leto 1959

je izšla z zelo zanimivo vsebino. Naročite jo čimprej, dokler je v zalogi, da ne ostanete brez nje STANE S POSTNINO \$1.50

kar je poslati v Money orderu, čeku, ali gotovini na naslov: Baragova Pratika 6519 W. 34 St. Berwyn, Ill U.S.A

Penmans
WARRANTED
KNOT-GOODS

'95' SPODNJE PERILO

Izplača se Vam v dolgi dobi let nošnje, ako kupite "95" PENMANS Spodnje perila, — najboljšo kvalitete, narejeno iz najfinesega merino tkiva, ki vam zajamčijo varnost in toploto. Skoraj 90 let uspešnega dela vam daje zagotovilo dobre izdelave... in popolne zaščite. Narejeno je tako, da bo preneslo breztevilno pranje. Za moža in fante, v kombinaciji "žabe", ali posebej spodnje hlače in majica.

Poznani od 1868

Novice s Koroške

• Julija je prevziheni g. škof krški dr. Jožef Köstner posvetil letošnje novomašnike. Med njimi so bili štirje koroški Slovenci. Izšli so iz ljudstva ter se povrnili, da vodijo svoje ljudstvo po Kristusovem nauku. Vsem č. g. novomašnikom g. Jožef Adamiću, g. Leopoldu Kasslu, g. Janez Skuku ter g. Simon Wutteju priščno častitamo ter jim želimo obilo božjega blagoslova v poklicu za svoj narod.

• Na nekaterih šolah slovenskega dela Koroške so stavkali šolarji. Stavka prav za prav nikjer ni popolnoma uspela, kljub temu da je vodil ter organiziral sam velikovski podglavar in deželnozbornski poslanec dr. Mayhofer. Dr. Mayerhofer je odrasel človek in bi moral vedeti kaj dela. Zanimivo je, da je sam podglavar privedel starše na protizakonito pot in se s tem pregrešil proti šolski obveznosti, ki je bila uzakonjena že leta 1869. Kdor koli rovari proti državnim zakonom, ki so obvezni za vse avstrijske državljane, podira temelje države. Toda kadar gre proti Slovincem, to verjetno ne velja in potem pravijo, da uživajo, Slovenci na Koroškem popolnoma iste pravice kot Nemci!

• Dne 7. julija letos so bili na slov. gimnaziji sprejemni izpiti. Na podlagi teh je bilo na zavid sprejetih 35 fantov in deklet. S prihodnjim šolskim letom bo slov. gimnazija imela 4 razrede.

Knjige in revije

Te dni je izšel osemnajsti letnik "BARAGOVE PRATIKE" za navadno leto 1959. Prinaša sledečo vsebino:

— Prvi del vsebuje: Seznam cerkvenih in narodnih praznikov. Posti in postna določila. Letni časi. Stetje let po raznih dobah. Mrki sonca in lune v letu 1959. Potem sledi koledarski del z dnevi, godovi, meseci in nedeljskimi evangeliji. Na koledarskih straneh so navedeni vsak mesec obletnice in datumi važnih dogodkov ter zelo važne informacije.

— V drugem delu: "Tebi, ki bereš te vrstice!"

— "Lunine spremembe". — "Hierarhija katoliške cerkve". — "Slovenske župnije v Ameriki". — "Onim, ki so odšli od nas... v slovo in spomin". Pod tem naslovom so napisani štirje članki v spomin štirim zaslužnim pokojnim odličnim Slovincem: "IVAN ZORMAN (1889—1957); "ANTON GRDINA (1874—1957)"; "REV. P. KAZIMIR ZAKRAJSEK (1878—1958)" in "REV. P. ALEKSANDER URANKAR (1902—1958)".

— Ti članki so zanimivi in vsebujejo mnogo zgodovinskih podatkov o časih in primerih, v katerih so se imenovali odlični pokojniki udeleževali in uveljavljali.

— Za tem sledi rubrika "Spomini na vrtnarje slovenske kulture." — Levstik po sedemdesetih letih"; "200 letnica rojstva Valentina Vodnika"; "Vodnika pesem "Jeklenice". — "Zanke — ugane".

— Sledi rubrika: "Vzemi si čas in beri... ne bo ti žal verjemi...!" Pod to rubriko sledijo zanimivi zgodovinski in drugi članki:

— "Zgodba o Slovanih" (pove kdaj se prišli Slovenci v njihovo sedanjo domovino) "Kdaj je izšel prvi slovenski koledar?" — "162 letnica slovenskega časopisa". — "Kolonializem nekdanj in sedanj". — "Presekano mesto — Jeruzalem". — "Španske velikonočne navade". — "Kaj je "Scotland Yard"? — "O cesarjevi prijateljici, ki ji je avstrijski cesar neomajena zaupal". — "Jeziki, ki že izumirajo". — "Nekaj o mnogozemstvu inkupovanju nevest". — "Afriški čarovniki izumirajo". — "Kameleon in njegovo spreminjanje barve". — "Strah ali neznanje". — "En dan — leto dni". — "Pazimo na svoje srce". — "Nekaj o žolčnih kamnih". — "Za dobro voljo".

— Sledi: Opis vlade Združenih držav. — "Zanimivi spomini na odlične prijatelje Slovencev". — "Osebno pismo pok. predsednika Zdr. držav Franklina D. Roosevelta". — "Osebno pismo pok. kardinala Nj. Emin. Samuela A. Stritcha", nadškofa čičaskega.

— Po tem sledi rubrika "Pogled na svet". Zanimivi opis "Arabskega sveta" — "Modrosti in pregovorih in izrekih". — Sledi zabavna pesem pok. župnika Iv. Baloha: "Godec s harmoniko poje".

— Potem sledi zanimiva povest "Stric Cene in njegova pravica". Potem povest Ks. Meškota: "Moderne hlače". — Regečan ima črlico: "Vinska trta in svatbe na Dolenjskem". — Sledi daljša zelo zanimiva Finžgarjeva povest: "Skopuhova smrt". Za tem pa povest: "Sestanek".

— V Baragovi Pratici se lotes navedeni tudi zlati jubileji nekaterih slovenskih duhovnikov v njihovih slikami. Objavljenih je tudi več drugih osebnih slik in krajev.

Ker je tiskanih le omejeno število Baragovih Pratik, svetuje mo vsem, da jo naročite čimprej, da ne ostanete brez nje. Stane s poštnino vred \$1.50, kar je posebej za vse avstrijske državljane, podira temelje države. Toda kadar gre proti Slovincem, to verjetno ne velja in potem pravijo, da uživajo, Slovenci na Koroškem popolnoma iste pravice kot Nemci!

— Dne 7. julija letos so bili na slov. gimnaziji sprejemni izpiti. Na podlagi teh je bilo na zavid sprejetih 35 fantov in deklet. S prihodnjim šolskim letom bo slov. gimnazija imela 4 razrede.

lati v Money orderu, čeku ali v gotovini na naslov: "Baragova Pratika", 6519 W. 34th Street, Berwyn, Illinois.

Vsem prijateljem in naročnikom Baragove Pratique iskren pozdrav!

John Jerich, Izdajatelj Bar. Pratique.

CROATIAN CULTURE, An encyclopedic Survey. Hrvati v zamejstvu pripravljajo obširno delo v angleščini, ki naj predstavi st. Urednika sta prof. Francis H. Eterović, S.T.D. (College of Saint Teresa, Winona, Min) in prof. Christopher Spalatin, Ph. D., (Marquette University, Milwaukee, Wis.). Sodelovali bodo hrvatski kulturni delavci v zamejstvu, uvod pa bo napisal kipar Ivan Meštrović.

Novice iz Slovenije

• V Ljubljani je umrl prof. dr. Franc Jere, ki je bil med prevajalci Nove zaveze.

• Za rektorja slovenskega vseučilišča v Ljubljani je bil izvoljen dr. A. Vogelink, profesor pravno-ekonomske fakultete, prorektor pa je dr. Božidar Lavrič, profesor medicinske fakultete.

• Novomašniki v domovini. Na praznik sv. Petra in Pavla je mag. Anton Vovk posvetil naslednje novomašnike iz vseh slovenskih škofij:

Iz lavantinske: Franc Brecl iz St. Janža pri Velenju, Jožef Cimerman iz Veržeja, Jožef Gračner iz Sv. Jurija pri Celju, Martin Poredoš iz Beltincev, Pavel Pucko iz Bogojine, Jožef Zalar iz Slovenskih Konjic.

Iz ljubljanske: Anton Bohinec iz Javorja, Janez Krivec iz Mengša, Jožef Mrvar iz Žužemberka, Ciril Oražem iz Dolenje vasi.

Iz Sloveniji priključenega dela goriške nadškofije: Angel Batic iz Lokveca, Slavko Černigoj iz Sturij, Janko Tušar iz Cerkna in Bogdan Brko iz Dornberka.

Iz Sloveniji priključenega dela tržaško-kopske škofije: Franc Bole iz Krežaka in Janko Premrl iz Smihela pod Nanosom.

• V Beneški Sloveniji je zapel novo mašo preč. g. Pavel Kavčič iz Hlaste.

• Ocenjevalna komisija Mednarodnega fonda za narodopsje Giuseppe Pitre je nagradila razpravo dr. Nika Kureta "Aus der Maskenwelt des Slowenen", ki je izšla 1. 1955 v zborniku "Masken in Mitteleuropa" na Dunaju.

Pretirano poveljevanje...

V "Amerški Domovini" v popotisu g. Jožeta Grdine "Po vzhodu in Zapadu" z dne 7. julija t.l. beremo tole: "od ranega jutra, ko je zasvitala zora, pa do poznega večera smo delali, da včasih še jesti nismo utegnili; zlasti ob kosnji, Zjutraj, ko je bila ura dve, je bila kosa že na rami in še tema je bila, ko smo podirali travo. Ker se še ni razločno videlo, sem moral z roko potipati če mi kosa dovolj čisto reže; svačeber pa je bila ura preko enaeste, ko smo metali seno na krozlec. Tako je bilo v Avstriji. V Jugoslaviji je bila ura sedem, ko se je kmet dvignil iz postelje. Prej smo koma utegnili jesti, potem so pa na pluga sedeli, pa politiko uganjali, na shode in tabore hodili, kritizirali, pa godnjali, kako velike davke imajo..." Kmet, ki je to čital, se je ali smejal, ali pa si je mislil: Jožetu se je iz samega navdušenja za jugoslovenstvo — zaletelo!

MED SLOVENCMI

Toronto

● **Bolniško zavarovanje.** S. 1. januarjem bo imelo zavarovanje za stroške bolnišnice izključno Ontario Hospital Services Commission (Toronto 7, Ont.) za vse prebivalce Ontaria. Mesečne premije znašajo \$2.10 za samske osebe, 4.20\$ za družine. Kdor bo plačeval neposredno komisiji, se mora prijaviti najpozneje do konca septembra.

Hranilnica in posojilnica Janeza E. Kreka v Torontu bo nudila svojim članom možnost, da se zavarujejo pri njej vsi, ki ne spetijo v obvezno skupino v podjetjih.

Pogoji so naslednji:
Zavarovalnino je treba plačati naenkrat in sicer do 1. decembra 1958 pri posojilnici. Vsakdo se mora osebno prijaviti in izpolniti prijavnico na 646 Euclid Ave. (Če kdo ne razpolaga s toliko vsoto, lahko dobi posojilo in potem vrača v manjših obrokih). Letne premije so: Za dodatno zavarovanje (Standard Ward) za samske osebe \$25.00, za družine \$50.40.

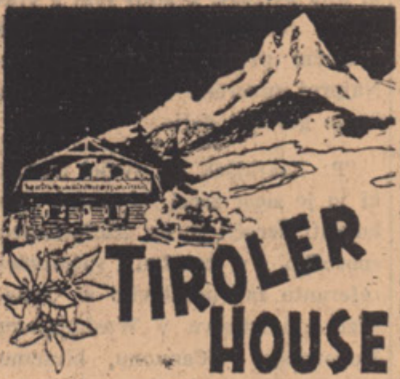
Poleg tega se morete zavarovati pri hranilnici še za polprivatno oskrbo in za stroške zdravnika. Letne premije so: Oa dodatno zavarovanje (Semiprivate) za samske osebe \$10.20 in \$20.40 za družine. Za stroške zdravnika (surgical) za samske \$15.— in \$32.— za družine.

Podrobnejše podatke dobite pri blagajniku. **Zadnji dan za prijavo je 28. september.**

● **Hranilnica in posojilnica** Janeza E. Kreka izkazuje konec julija naslednjo bilanco: vloge \$170.055.36, posojila \$145.700.65.

● **NAŠA MOČ.** Hranilnica in posojilnica v župniji Marije Pomagaj je delila pred cerkvijo 5. številko glasila Naša moč, iz katerega posnemamo, da ima 180 članov, ki so vložili \$45.499.31 (v isti dobi so dvignili \$8.800.81, kar daje kot bilanco \$36.698.50 in si izposodili 35,952.—\$. Poro-

Obišcite restavracijo

TIROLER HOUSE

na 1115. Bay Str. Toronto. (pod Bloorom)

Prvovrstna dunajska hrana, cene zmerno, domače ozračje!

Odprto vsaki dan od 12 popoldne do 9 zvečer.

Zaprto ob ponedeljkih. Za rezerviranje kličite WA. 3-7021

Vsem Slovincem se toplo priporoča lastnica:

M. Šešerko

Chicago

● **Plesna skupina** v okvirju slovenske radijske ure je zopet dvakrat nastopila na televiziji in sicer 15. junija ter 6. julija. Nastopili so kot gostje v okvirju televizijskega programa "Polka go round". Prikazali so dva narodna plesa "Moj očka ima konjiča dva" ter "Potrkan ples. Ples je naučila Mrs. Corine Leskovar.

● **V Chicagu je nenadoma umrl tajnik SNPJ** Mirko Kuhelj. Mož je bil eden vodilnih takozvanih "naprednih" v okvirju SNP, ter aktiven na polju protitovske delavnosti med vojno in po vojni.

— Kakor poročajo, se je dal pred smrtjo sprevideti s sv. zakramenti in je bil cerkveno pokopan. "Prosveta" je to seveda gladko zamolčala.

● **Darovi za popravilo cerkve** na Ptujski gori. Stajerskim rojakom je gotovo poznana slovita Marijina božja pot na Ptujski gori, ali kakor ljudje pravijo na čilo ne pove kotiko posojil je bilo vrtnjih.

TRAVELWAYS SERVICE

626 Bloor St. W. Toronto Canada Tel LE. 6-3089

Urejamo sledeče zadeve:

1. Vožne listke
2. Različne dokumente in preskrbimo prevode
3. Pomagamo dobiti svoje iz Evrope
4. Pošiljamo denar in pakete v Jugoslavijo

Sprejemamo tudi naročila po pošti!

TRST

● **Prvič, ko so bile prve matu-**re na novo ustanovljenih slovenskih srednjih šolah v Trstu, so polagali letos tržaški slovenski dijaki mature na popolnoma svojski način. Maturitetna komisija je za Trst in Gorico ista, sestavljena iz predavateljev iz obeh mest. Predsednik izpitne komisije je Italijan, zato so bile seje verjetno v italijanščini. Člani izpitnih komisij so predvsem italijan-

ski državljani ne glede na to, ali so poklicni pedagogi ali pa jim je poučevanje le izhod iz sile. Goriški dijaki so delali maturo v Trstu. Kot prvo so pisali italijansko maturitetno nalogo, slovensko šele na drugem mestu.

Tako je doživelo slovenstvo v Trstu ponovno enega tistih na prvi pogled neznatnih udarcev, ki pa vendar vplivajo negativno na narodna zavest v sklopu enakih doživetij. Zelo napačno bi bilo misliti, da so samo tuji tisti, ki to zavest slabijo. Na žalost se najdejo tudi med Slovinci italijansko čuteči ljudje, ki so pomagali voditi slovensko šolo vse od 1. 1945. Najnovejši razvoj ponovno dokazuje, da ima gospodarstveno določeno cilje. Morali bi jih imeli tudi Slovinci.

Španija

● **Madrid. Na veterinarski fa-**kulteti je diplomiral g. Mihael Kregar. Iskreno čestitam.

POVEST

Neodvisni slovenski mesečnik za kratek čas "POVEST" vabi k sodelovanju slovenske pisatelje in pesnike v emigraciji. Časopis bo izhajal na 24-32 straneh velikega formata in bo prinašal romane v nadaljevanjih, povesti, ertice, pesmi, spominke reprodukcije umetniških del nagradne križanke, in drugo. Slovenske izvirne prispevke bo uredništvo nagrajevalo. Rokopise in umetniške reprodukcije (fotografije) pošiljajte na naslov: Povest, Box 730, Brandon, Manitoba, Canada. Za **POVEST**: Ivan Dolenc.

Watson's

Križ x Kraž
(Patentirane 1945.)
FRANCOSKE SPODNJE
HLAČE
555

Posebej krojene z lahko oporo — udoben elastični pas — sam patentiran — zapirajoči "Križ x Kraž" spretni del, daje kroj, ki uga — narejene iz finega česnega bombaža. Pranje lahko likanje nepotrebno. Dolga nošnja. Odgovarjajoča majica.

WS-8

Kocelj, toda panonska nadškofija je z Metodovo smrtjo prenehala. Tako je obveljala Karlova razdelitev, do Drave so spadali Slovinci pod Oglej, nad Dravo pod Salzburg.

Stalno možnost Slovincem, priti do višjih cerkvenih mest, je zagotovila šele 1461. leta sredi narodnostno enotne Kranjske ustanovljena ljubljanska škofija. Kmalu po ustanovitvi sede na ljubljanskem škofovskem sedežu izličen slovenski škofje: Textor, Glušič, Hren, Tavčar. V baročni dobi sicer spet postane jo škofovska mesta dostopna izključno tujim plemičem, vendar moremo od ustanovitve ljubljanske škofije dalje stalno najti Slovence tudi v višjih cerkvenih službah.

V baročni dobi, dobi knežjega absolutizma, se začne tvoriti slovenske laične inteligence. Kmalu ga prosvetljeni absolutizem dvigne tudi do političnega vpliva, sicer se v službi razsvetljenega vladarja, vendar pa kot v boju s fevdalnimi stavovi nujno potreben uradniški aparat. V devetnajstem stoletju ta laiški inteligentki je tudi nosilec znantsvenega dela, svoj znantsveni interes vedno bolj razširja na socialna vprašanja, končno pa v dobi konstitucionalizma in liberalizma v zvezi z ostalim meščanstvom postane vodilni politični faktor. V slovenski narodni prebujitvi igrajo vlogo slavisti, v njih primeru je morda najbolj viden proces političnega uveljavljanja inteligence. Ako je Jernej Kopitar, ki mu gre poleg drugih tudi ta zasluga, da je avstrijske uprave uradno uvedla poimenovanje "Slovinci" za notranjo Avstrijo, dajal le nasvete o organizaciji Avstrije v smislu avstroslavizma, je njegov naslednik Miklošič že

sedel med poslanci ustavodajnega državnega zbora leta 1848. Slovenski slavisti so obenem z literati iz kroga "Kranjske čbelice" in ilirizma dali narodu književni jezik ki je eden izmed glavnih atributov moderne narodnosti.

Vzporedno z oblikovanjem slovenske laične inteligence v dobi prosvetljenega absolutizma je šla postopna odprava podložniškega položaja slovenskega kmeta. Ze 1775. leta je bila kmetom zmanjšana tlaka, Jožef II. jim je dal popolno osebno svobodo, v dobi francoskega medvladja so bila vsaj v krajih, ki so spadali k ilirskim deželam, odpravljena graščinska sodišča. Leta 1846. je cesarjev patent omogočil svobodo pogajanje kmetov z zemljiškimi gospodskami in odkup od desetine ilake in davjate. Ta razvoj je bil dovršen leta 1848. S popolno odpravo podložniškega ramerja, ako je bil razskroj fevdalizma pogoj za dvig slovenstva.

Demokratizacija javnega življenja je kmalu dala kmetu tudi politično veljavo. Ze v prvi avstrijski ustavi je bil kmet v omejenem obsegu deležen političnega soodločanja, čim bolj pa se je demokratiziral volili red, tem bolj je slovenski kmet in z njim slovenski narod postal političen faktor v monarhiji. Posebno Badenijeva volilna preosnova iz leta 1895. in pa uvedba splošne ni enake volilne pravice leta 1907. sta okrepila politični položaj Slovincem v Avstriji.

Sele zmaga demokratičnega načela v zapadnem kulturnem svetu je omogočila Slovincem obnovo narodne, socialne strukture in politične moči. V nekaj desetletjih se je slovenski narod spet organiziral. To sociološko spre-

membo je dovolj zgovorno registrirala slobodna znanost o družbi. Ako je avstrijski sociolog Gumplowitz leta 1891. imel Slovence že za "rod" (Stamm), ki ga zaradi preprostosti socialne strukture in pomanjkanje večje zgodovinske preteklosti razločuje od "naroda" (Nation), navaja leta 1907. naš narod kot "zgodnje mladega kulturnega ljudstva, ki ne potujebejo stotletij ampak se neverjetno hitro z bliskovitim kulturnim razvojem dvigne na visino starejših narodov". Okrepitve slovenskega položaja so se zavedali tudi Slovinci sami, kot nam pričatale, leta 1891. ob preračunski debati dunajskega parlamenta izrečena izjava poslanca Sukljeta: "Slovinci smo na Kranjskem tako močni, da bi mogli prenesti tudi kako nemško pristransko vladno, na Stajerskem napredujemo hitro in trdno, na Koroškem se dani, Primorci pa tudi krepko stojte na narodni straži."

Najširša narodna organizacija slovenskega ljudstva je delo slovenskega katoliškega gibanja; v nasprotju z liberalnimi inteligenti so katoliški šli med ljudstvo, se prvi zanimali za njegova socialna vprašanja (Belec, Krek), izvedli njegovo politično in gospodarsko organizacijo po smernicah prvega katoliškega shoda leta 1892. To ogromno delo je imelo nujen odmev tudi v politiki, ker od leta 1897. politična organizacija slovenskih katoličanov bistveno vodi usodo slovenskega naroda; dobrotna Previdnost je hotel, da so se ob prehodu stoletja v vzajemnem sodelovanju znašli po svojem osebnem temperamentu sicer tako različni, a vsi enako nadarjeni in nadpovprečni možje, nedosegljivi parlamentarni taktik

"V SLOGI, BRATSTVA"
VZAJEMNA PODPORNNA ZVEZA "BLEĐ"

Kdor še izmed rojakov-rojakinj ni član V.P.Z. Bled, naj vpraša svojega prijatelja, kateri je že član, kaj pomeni biti član do-brega podpornega društva?

Vzajemna Podporna Zveza Bled je edino Slovensko Podporno Društvo v Canadi, katero je last slovenskih priseljencev. V času 25 letnega delovanja je izplačano:

Bolniške podpore	\$132.262.00
Posmrtnine	\$12.191.75 in ima v blagajni z zadnjim marcem 1958 svato \$65.878.74

Sprejema novo članstvo od 18 do 50 let starosti
Za vsa pojasnila se obrnite na glavnega tajnika:
Frank Račić — 91-A, Taylor Ave.
KIRKAND LAKE, ONT., CANADA

CARL VIPAVEC
SLOVENSKI ODVETNIK
IN NOTAR

OBENITE SE Z ZAUPANJEM V VSEH NEPREMICNINSKIH, DRUZINSKIH IN PRAVNIH ZADEVAH NA:
278 Bathurst St., Room 4, Toronto, Ont. — Empire 4-4004

Dundas Foto Studio
Edina slovenska slikarna v Torontu.
Vam se priporoča za ženitovanjska, družinska in vsa ostala slikanja.

1124 College St. Blizu Dufferina
C. SMRDELJ LE. 4-0202

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvega v mesecu.

Za SNZ, predsednik: Dr. A. Kuk. Za uredniški odbor: Dr. R. Čujes, Tehnična stran in oglaš: V. Mauko.

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado 3.-\$. za Argentino 20. pezov, za Brazilijo 50 kruzairov, za Anglijo 15 šilingov, za Avstrijo 30 šilingov, za Avstralijo 2.- avstr. l., za Italijo in Trst 600.- lir, za Francijo 500.- frankov. Naročniki v Argentini morejo poravnati naročnino tudi v upravi Slovenske poti.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

MARY LINDA BEAUTY SALON
4 Short Street OR. 3400
(Eglinton in Dufferin)
Mrs. S. GLAC

PROSIMO, PORAVNAJTE NAROČNINO!

SLOVENSKA DRŽAVNA MISEL

Tvorba slovenskega naroda,

Z odstranitvijo slovenskega karantanskega kneza je bil porušen nosilni steber slovenske narodne strukture, Slovinci pa obsojeni na to, da postanejo podložniški narod, ako moremo sploh se narod imenovati sociološko nezgrajeno zgolj etnografsko enotno skupnost. Slovenska kmečka plast je postala rodovitna zemlja ki je srkal njene sokove narodnostno tuji politični organizem. Prekinjena je bila organska rast Slovincem ve socialno dogrjen narod, družba slovenskih dežel se je fevdalno kristalizirala okrog tujeja središča, socialni dvig je pomenil prej ali slej potujčenje.

Nova rast slovenskega naroda je tako morali snovati na kmetu in napredovati v prekem sorazmerju z razstrojem fevdalne družbe. Razvoj Slovincem v narod gre tako po drugačni poti kot razvoj zapadno-evropskih narodov. Ti so se razvijali preko države, fevdalne, pozneje pa največ absolutistične države, državne meje so postale v tem primeru narodne meje — integracija državi, intergracija narodu, država je bila tista, ki je oblikovala kulturo, znanost in leposlovje, kulturno zedinjenje se je vsilo iz centra, opremljenega z državno avtoriteto. V popolnem nasprotju s tem razvojem je šel razvoj slovenskega naroda po ovinku kulture, znanosti in literaturo v novo politično uveljavljanje in novo socialno dograjnost. Tak razvoj delimo Slovinci skoraj zvsledno estalini narodi srednje in vzhodne Evrope, tako tipično čist in

oster kot slovenki pa ni razvoj nobenega drugega naroda, ker nobenemu drugemu narodu ni bila v teki meri porušena njegova socialna struktura.

Vse dokler je veljal fevdalizem ali njega ostanke, smo bili Slovinci kmečki, podložniški narod. Kmet je bil nosilec slovenske narodne zavesti, samo njegovi trdživosti se moramo Slovinci zahvaliti za svoj obstanek. Še preje kot novonastajajoča inteligenčna plast je slovenski kmet postavil zahtevo po političnem združenju slovenskih dežel: v velikem slovensko-hraškem kmečkem uporu leta 1573. so kmetje poleg zahtev gospodarsko-socialnega značaja postavili izrazito narodna-politično zahtevo po združenju "slovenskih dežel" pod enim kraljevim namestnikom v Gradcu.

Edina možnost, izstopiti iz kroga podložništva, je bila sprva vstop v sužbo Cerkv — v duhovniški stan. Dolgo je slovenski duhovnik ostajal na n. izjih službenih mestih, saj so cerkvena središča stala izven narodnega ozemlja in bila v rokah tujcev. Nadrobno zgodovino slovenskega duhovniškega stanu, od prvega nam znanega slovenskega duhovnika, Kočarja, je treba še napisati. Tudi vsi samostani so bili le kolonije tujcev, obžalovati moramo, da slovenski karantinski kršćanski knezi niso spoznali narodnega pomena slovenskih samostanov in tudi niso nobenega ustanovili. Boljše razumevanje za pomen od tujih škofij neodvisne cerkvene organizacije je imel

MARY LINDA BEAUTY SALON
4 Short Street OR. 3400
(Eglinton in Dufferin)
Mrs. S. GLAC

MED SLOVENC

Buenos Aires

• **Študijski dan Slovenskega katoliškega akademskoga starešinstva** 10. avgusta je bil posvečen desetletnici obnove dela v zamejstvu. Začel ga je s sv. mašo in cerkvenim govorom duhovni vodja preč. g. A. Orehar. Po maši je predsednik g. ravnatelj I. Prijatelj pozdravil navzoče starešine, posebno še nove člane, ki so v preteklem letu diplomirali na buenosaireski univerzi in akademike ter podal kra tek pregled dela, ki je bilo opravljeno v teh desetih letih. Pozdravni pismi sta poslala prevz. Dr. Gregorij Rožman in dr. Miha Krek. Dr. F. Logar je očitil pomen in delovanje SKASA od ustanovitve 1. 1900 pa do 1945. Dekan teološke fakultete dr. L. Lenček je nato govoril o nalogah, ki jih imajo starešine v sedanjem času in sedanjih razmerah kot izobraženci, kot katoliški izobraženci in kot slovenski katoliški izobraženci.

Po obeh govorih je bila razprava, ki je končala z dvema predlogoma: SKAS naj bi prevzelo med drugim tudi naloga študijskega centra za slovenske narodne probleme v zamejstvu — organiziral naj bi sistematičen študij teh problemov in priobčeval izsledke v slovenskih listih ter revijah in dajal pobude slovenskim organizacijam (Potreba po študijskem centru ali če hočete znanstvenem institutu za preučevanje celotne slovenske narodopolitične problematike je vedno bolj nujna — op. poročevalca). Drugi dopolnjuje predlog je bil, naj bi zbral odbor SKASA vse že objavljene razprave in predavanja iz področja problemov slovenske emigracije (o raznarodovanju, vraščanju v novo okolje, itd.) in naprosil njih avtorje, naj jih, če je potrebno, še enkrat pregledajo in izpolnijo, nato pa jih izdal v posebni publikaciji kot zunanji znak proslave desetletnice svojega obnovljenega dela.

S skupnim kosilom in tovariškim pomenkom je bil študijski dan končan.

IZ SLOVENSKEGA TISKA

Slovenska stvarnost.

Meseca oktobra bomo Slovenci praznovali 40-letnico narodnega osvobodjenja. Habsburška dinastija, ki skozi dolga stoletja ni našla primerne načina za rešitev narodnih vprašanj v okviru Avstro-Ogrske monarhije, se je zapletla v vojno, misleč, da jo bo zmoglaslavno končala in potem prisilila k molku narode, ki so zahtevali svobodo, pravico in enakopravnost. Te namere se ji niso izpolnile. Nasprotno. Avstro-Ogrska monarhija je razpadla. Ugodni mednarodni položaj, ki se je razvil tekom vojne v prid zatiranim narodom, smo izkoristili tudi Slovenci in proglasili svojo samostojnost. V Ljubljani je bila oklicana narodna vlada, ki je suvereno vladala nad celim slovenskim ozemljem in z iskreno podporo vsega naroda dosegla, da so se kritične razmere, ki so zavladale ob razsulu nekdanje monarhije, v najkrajšem času normalizirale. Ta veličastni dogodek, da smo Slovenci po dolgih stoletjih podrejenosti in zapostavljanju zopet zaziveli svoje samostojno državno življenje, so zatemnjevali dogodki, na katere niti vodilni narodni možje niti narod sam, niso računali. Bili smo namreč politično mlad narod, naivni in neizkušeni. To se nam je kaj kmalu bridko naščevalo. Del slovenskega ozemlja s Trstom je bil okupiran po italijanskih oboroženih silah, grozila je nevarnost, da izgubimo slovenski del Koroške, v novi državi Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki je bila sklenjena za zeleno mizo in za katero narodi niso bili plebiscitarno vprašani, so se pojavile tendence, ki niso obetale dobrega konca.

Okupacije slovenskega ozemlja po italijanskih oboroženih silah ni bilo mogoče preprečiti. Z ene strani je bil tu londonski pakt, s katerim so Vel. Britanija, Rusija in Francija ta del ozemlja poklonile Italiji kot nagrado za njeno udeležbo v vojni, z druge strani vsled kratkega časa, v katerem so se kot vihar razvijali dogodki, nismo bili v stanu organizirati oboroženih sil, ki bi bile zmogljene upreti se okupatorju. USA lonbonskega pakta sicer niso priznale, nasprotno, predsednik Wilson ga je obsodil, ali na nesrečo so se USA predčasno umaknile z mednarodnega pozorišča in tako repustile to vprašanje v reševanje evropskim vesilam, med katerimi je bila tudi Italija. Ker pa Srbi, ki so imeli tedaj v svojih rokah vso diplomacijo in vojsko in so bili italijanski zavetniki, niso imeli posebnega interesa na tem ozemlju, je bilo vprašanje kaj kmalu rešeno tako, da je bilo okupirano ozemlje proti volji vsega slovenskega naroda definitivno priznано Italiji.

Slovenski del Koroške smo kmalu potem tudi izgubili in sicer z narodnim plebiscitom na spornem ozemlju. Izgubili smo ga predvsem po lastni krivdi. Nič nam ne pomaga dolžiti tega ali onega. Čas je, da to vsaj sami sebi odkrito priznamo. Narodna svoboda se ne ponuja na krožniku. Zato se je treba boriti, običajno s težkimi žrtvami in dolgotrajno borbo. Tega na Koroškem ni bilo. Da je slovensko izoraženstvo, zlasti pa politični voditelji, z vztrajnim in sistematičnim delom politično vzgajalo narodne mase v duhu svobodne in združene Slovenije, smo prepričani, da bi ta vzgoja ustvarila v ljudstvu tak ogenj, da bi ga ne bilo mogoče pogasiti. Da smo imeli na Koroškem 500 fantov in mož, ki bi bili pripravljeni dati za združenje s Slovenijo vse svoje sile, tudi življenje, bi nikdar ne bilo plebiscita. Vsega tega pa ni bilo. V poročilu, ki ga je poslal major Lawrence Martin 8. 2. 1919 svojemu šefu prof. Coolidgu, je zapisano sledeče: V kolikor tiče želja izraženih od prebivalstva samega v Rožni dolini, je name napravilo silen vtis, da je mnoge med njimi, že njihova telesna zunanost takoj izdajala za Slovence in so po-

komunisti tega programa ne bodo mogli izvesti, ako ne bodo imeli za to pristanek svoje centrale. To se je potem tekom vojne res tudi izkazalo. Med tem, ko so komunistični prvaki v Sloveniji začeli revolucijo s programom, samostojne slovenske države, so spomladali morali od tega programa odstopiti in pristati na jugoslovanski program, proti kateremu so se ves čas med obema vojnama, najbolj ogorčeno borili. Kakor njihovi očeti, ali pa še bolj, so danes verne sluge Belgrada.

„V vrstah SLS je bil pred prvo svetovno vojno največji zagovornik združitve Slovencev, Hrvatov in Srbov v eni državi dr. Krek. Umrl pa je prej, predno bi mogel doživeti uresničenje svojega ideala. Ali je bil dr. Krek tudi za združitve s kraljevino Srbijo, tega danes točno ne vemo. Eden njegovih najbližjih učencev je stalno zatrjeval, da ni bil, ker je mislil, da bi taka združitve ne bila v interesu katoliških Slovencev in Hrvatov. Dr. Korošek, ki je proti koncu prve vojne prevzel na svoja ramena vso borbo za osvoboditev Slovencev, je že ob koncu prve vojne posebej pa še v prvih letih nove države, spoznal, da s politični predstavniki srbskega naroda ne bo mogoče iskreno sodelovati v vseh je bila živa velesrbska miselnost, katero so več ali manj poudarjali, kakor so pač smatrali za primerno. Kot spreten taktik se je kmalu znašel tudi na belgrajskih tleh. Bil je prepričan, da bo mogoč nekaj uspešnega napraviti le, ako se popolnoma nasloni na dinastijo in da z njeno pomočjo razbije moč belgrajske čaršije. Ko je koncem 1. 1938 kot notranji minister vodil volitve, ni dopustil nobenega terorja v takozvanih prečasnih pokrajinah. Tako je omogočil, da so iz teh volitev izšle zmogovite vse one stranke, ki so imele v svojem programu načrt za popolno notranjo preureditev države. Posledica je bila, da je bila potem delno izvedena notranja preureditev države s posebno hrvaško banovino, ki je dobila široko samoupravo. Enako samoupravo naj bi kasneje dobila tudi Slovenija. Tega pa dr. Korošek ni več doživel ravno tako ne njegov naslednik dr. Kulovec. Smrt dr. Kuloveca je bila za nas Slovence gotovo težak udarec, ki nam ga je prinesla vojna. Da je ostal pri življenju, bi se verjetno prilike za Slovence razvijale bolj ugodno, ker bi v zunanem svetu ubral svojo pot in delal le to, kar bi bilo v korist slovenskega naroda. Bil je pač mož, ki v načelnih vprašanjih svojega naroda ni poznal kompromisov.

Zato bodo nosili tudi v bodoče velik greh nah narodom vsi tisti, ki te temeljne resnice še danes nočejo priznati in mukačejo le pot, ki vodi v odvisnost in izkoriščanje po drugih narodih.

(STR. 1 in 2.)

II.

Generacija, ki je doraščala v zadnjih desetletjih avstroogrške monarhije, je polagoma pripravljala tla za državno skupnost Slovencev, Hrvatov in Srbov v idealnem prepričanju, da bo v taki skupnosti vladala popolna svoboda in enakopravnost in da se bomo mogli Slovenci neovirano razvijati na vseh področjih. Bila je v resnici idealna, toda premalo izkušena. Hotela je ustvariti nekaj dobrega za sebe in narod, ni se pa potrudila, da bi spoznavala razmere med narodi, s katerimi je hotela živeti skupno v bodočnosti. Bila je tudi premalo pogumna, da bi potem, ko je spoznala stvarnost in postala razočarana, krenila na druga pota. Vse politične stranke, razen SLS, so sčasoma postale verne sluge Belgrada in tako izgubile vsako oporo v narodu. Njihova mladina se je kmalu nato znašla v vrstah komunistične stranke, ki je edina imela svoj določen program in ki je tudi prva javno proglasila načelo samoodločbe naroda za Slovence. Mladi intelektualci in borbeni delavci so bili namreč prepričani, da bodo mogli s pomočjo komunistične stranke izvesti slovenski državno-politični program. Prezrli pa so svojo naivnost dejstvo, da slovenski

država, da bo imela enak položaj, enako podlago za združenje, kakor jo imajo Srbija, Hrvaška in Črna gora, ki so države. Hočemo da bomo sami odločevali, kam hočemo in pod kakimi pogoji, in kako, da bomo svoje pravice, če bi bila potreba, branili tudi z orožjem.“ V teh besedah je slovenski politični program jasno začrtan: Najprej suverena država, nato pa bomo govorili dalje.

„P. Zakrajšek te svoje misije, ki jo je sicer začel, ni mogel dokončati. Izročil je dr. Natlačenu sporočilo v posebni spomenici referantu za Jugoslavijo v zunanjem ministrstvu v Washingtonu Godendishu Cannonu, bivšemu ameriškemu poslaniku v Jugoslaviji, ki mu je ob tej priliki izjavil sledeče: „Po prvi svetovni vojni: dobila Srbija od mirorve konferenčne mandat, da uredi novo Jugoslavijo tako, da bodo vsi narodi zadovoljni in se tako postavi podlaga za mir med narodi v južnoevropski Evropi. Toda ni ga rešila kar dokazuje že to prelivanje srbske in hrvaške krvi, kar bo nujno medsebojno sovraštvo samo povečalo in rešitev pahnilo daleč v bodočnost.“ Pri tem pa še pritril: „Glede slovenske bodočnosti je mislil, da je spričo tega srbskega in hrvaškega sovraštva čas, da se Slovenci resno posvetijo proučevanju svoje bodočnosti. Pojdite po Ameriki in organizirajte svoje ljudi in jih skličite na zborovanje, kjer se boste zedinili na svojem narodnem programu in mi ga prinesite. Potem bomo o tem več govorili.“ Tega pa p. Zakrajšek že ni mogel več izvršiti. O tem nam sam pravi sledeče: „Jaz se narodnemu reševalnemu delu sploh nisem smel in mogel posvetiti. Prišel je namreč v France Snaj. „Jaz sem to delo Ameriko jugoslovanski minister samo začel. Poskusil sem ustanoviti Slovenski narodni zvezo po zgledu one iz prve svetovne vojne, v kateri smo delali za ustanovitev Jugoslavije. Vendar je prišel v Cleveland slovenski minister in preprečil vsako nadaljnje zborovanje.“ Tako je torej človek z vaškim znanjem in obzorjem uničil delo velikega slovenskega rodoljuba. Nastane samo vprašanje, ali je Snaj delal na svojo roko ali po naročilu meročajnih ljudi? Odgovoriti so dolžni oni, ki so bili takrat zunaj. Kakšno je bilo takrat razpoloženje med Slovenci v USA nam p. Zakrajšek pojasnjuje sledeče: „Sestali smo se v stanovanju slovenskega rodoljuba in višjega uradnika vojnega ministrstva USA, Leonarda Beštra: generalni polkovnik Burja, jugoslovanski vojaški ataše v USA, Ruda Trost in še več drugih, ki so bili radovedni, kaj se godi doma v Sloveniji in Jugoslaviji. Posebno veliko smo se razgovarjali o novi ideji, vsaj za nje, o vsem samostojni državi Sloveniji. Novec je bila ideja simpatična in so jo smatrali za vredno, da začnemo Slovenci resno o nji razmišljati. Edini narod v celi Evropi smo, ki še ni in ni bil država. Se celo „Irkovec“ kakor Marocco in San Marino, samo z nekoliko stotisoč prebivalstva, sta državi, mi Slovenci, več milijonski narod, pa hočemo raje poniževalno vlogo, da smo nič, da nas ni, je bilo mnenje. Igramo vlogo naših tisočletnih uničevalcev pod Avstrijo.“

„Zahteva dr. Natlačena po samostojni slovenski državi, ki jo je uradno, kot najvišji slovenski upravni predstavnik, postavil pred mednarodni forum in leži danes shranjena v arhivih ameriškega zunanjega ministrstva, ni bilo samo njegovo osebno mnenje, temveč že last novega rodu. Zato so danes črte med Slovenci že potegnjene: Hočemo svojo državo.

„Razumljivo je, da mnogi starejšje generacije tega stremjenja mladega rodu ne razumejo in so polni predsodkov. V svojem sebičnem prepričanju, da je le tako prav, kakor oni mislijo, radi dreves ne vidijo gozda ter idealne bore za slovensko samostojnost blatijo, klevetajo in se pri tem poslužujejo celo praznih čenč. Če je za njih Jugoslavija „priznana

stvarnost“, je za mladi rod kruta realnost, ki je danes, jutri pa je ne bo več. Bila je in je še prehodna forma za vse narode, ki v njej prebivajo, nima pa v svobodnih, demokratičnih razmerah življenjske sposobnosti. Nismo namreč samo mi Slovenci tisti, ki hočemo biti svobodni in samostojni, temveč drugi narodi, predvsem Hrvti. Le od njih je odvisno, ali bo Jugoslavija še ostala „stvarnost“ ali ne. Kako bodo odločili v svobodnih, demokratičnih razmerah, danes ni več nobenega dvoma, razen sveda če se predpostavljajo, da v Jugoslaviji nikdar ne bodo svobode. Potem pa nikar o svobodi in demokraciji ne govorimo, če smatramo, da so to stvari, ki so za večnost pokopane.

„Da pa se nam ne bo očitalo, da samo mi tako mislimo, pogledjmo malo nazaj v zgodovino, kako so o Jugoslaviji mislili ljudje, ki so nosili odgovornost pred zgodovino. Ko je med prvo svetovno vojno hrvaški politik Franjo Supilo obiskal ruskega zunanjega ministra ministra Sazonova, da bi ga pridobil za Jugoslavijo, mu je ta, po pripovedovanju Ivana Meštroviča odgovoril: „Kar tiče zedinjenja Hrvatske in Srbije, smatra, da bi lahko zedinjenje ne funkcioniralo radi razlike v kulturi, brez ozira nato, da želi Rusija, da ostane Srbija po končani vojni popolnoma pravoslavna zemlja in da ne dobi nič drugega kakor samo srbske pravoslavne kraje. Iz tega razloga tudi Srbi ne morejo dobiti Bosne in Hercegovine, ker so v teh krajih pravoslavni v manjšini“ (Ivan Meštrovič: Spomini na Franja Supila, Hrv. revija št. 4, 1957). Tudi predsednik USA Roosevelt je bil mišljenja, da je Jugoslavija nemogoča. To je povedal osebno bivšemu jugoslovanskemu poslaniku v Washingtonu Potiču, poročata pa o tem tudi Robert Sherwood in bivši državni podtajnik za zunanje zadeve Sumner Wells. Rooseveltov najozbiljši sodelavec za časa druge svetovne vojne je bil, kakor znano, Hopkins. Njegove spomine je zbral in izdal Robert Sherwood. Ko se je 1. 1943 vršila konferenca v Washingtonu, na kateri se je razpravljalo o bodoči ureditvi Evrope, je Hopkins glede Jugoslavije zapisal sledeče: „Predsednik je ponovno izrazil svoje mnenje, da Hrvti in Srbi nimajo ničesar skupnega, vsled česar je naravnost smešno ta dva, tako nasprotujoča si naroda siliti, da bi živel v eni državi.“ Sumner Wells, ki je pred leti napisal obširni spominski članek o Rooseveltu v znani zunanje politični reviji „Foreign Affairs“, v njem omenja, kako sta z Rooseveltom obširno in dolgo razpravljala o Jugoslaviji, pri čemer je stal na stališču, da se po končani vojni prepusti narodom, da odločijo o samostojni slovenski, hrvaški in srbski državi. Tudi Stalin je bil mnenja, da Jugoslavija radi antagonizma med Hrvti in Srbi nima življenjske sposobnosti, vsled česar se je 1. 1944 s Churchillom dogovoril o razdelitvi interesne sfere 50–50 na tem prostoru, kar bi dejansko pomenilo razbitje države, kakor je to slučaj v Nemčiji, Koreji itd.

„Ne moremo se drugače izraziti ali res je, da je znak tipične hlapčevske miselnosti ne pa realnosti trditve, da velike sile nikdar ne bodo pristale na svobodno Slovenijo, Hrvaško in Srbijo. Vsak narod ima pravico na svojo svobodo in svojo državo. Da je temu tako smo objasnili že v prejšnjem poglavju. Ni se pa do danes že zgodilo, da bi narod, ki je hotel biti svobodni in sam gospodar svoje usode, za to prošil za predhodno dovoljenje kak drug narod. Boril se je in v svobodo dosegel. Ohranil pa jo je, če jo je branil in če je bilo potrebno tudi v krvjo. Brez ozira na vse to pa imamo ravno s strani visokih funkcionarjev USA svečane izjave, da ima vsak narod, brez ozira ali je velik ali majhen, pravico na svojo samostojnost, „ako jo hoče in zasluži“. Ni nobenega dvoma, da jo slovenski narod zasluži, dokazati mora le, da jo v resnici tudi hoče. dw.

(Slovenska pot, VI, 2. Str. 22-26)

RAZVESELJIV NA PREDEK

Letos bo minilo 40 let kar je slovenski narod odvrjel verige avstrijskega suženjstva in razglasil lastno narodno vlado v Ljubljani. 29. oktober 1918 pomeni za slovenski narod zgodovinski dogodek. Narodna volja je prvič prišla do izraza in prva slovenska narodna vlada je bila oklicana. Slovenija je bila vsaj en mesec suverena država.

Pripadniki slovenskega državnega gibanja smo ves čas praznovali ta zgodovinski dan kot narodni spomin. „Slovenska Država“ je vsako leto na ta spomin opozarjala in dvigla s tem slovensko državno zavest. Ni prave narodne svobode brez lastne države. V tem smislu ima 29. oktober svojo zgodovinski pomen. Ne le zato, ker smo pretrgali stoletne suženjske okove, ampak predvsem zato, ker smo oklicali svojo lastno narodno vlado.

Za 40 letnico tega zgodovinskega dogodka so že v teku priprave. Tudi pripadniki SLS so pridno na delu. Dr. Miha Krek je v glasilu „Slov. kršč. demokracije“ „Sloveniji“ napisal uvodnik pod naslovom „Ob 40 letnici osvobodjenja“; v Kanadski Ameriški Domovini

pa beremo uvodnik „40 let poteka“. Razlika med obema člankoma je vidna. Kanadski članek takoj uvodoma povdara, „da bomo praznovali dan, ko je bila v Ljubljani ustanovljena prva slovenska vlada in oklicana na Kongresnem trgu neodvisnost slovenskega naroda.“ Predsednik „Slovenske Narodnega Odbora pa zamoli to za naš narod tako pomembno zgodovinsko dejstvo. Njegov glavni povdarek je predvsem v tem, da smo se „Slovenski znebili avstroogrškega jarma in vstopili v državo Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki je bila sklenjena za zeleno mizo in za katero narodi niso bili plebiscitarno vprašani, so se pojavile tendence, ki niso obetale dobrega konca.“

Okupacije slovenskega ozemlja po italijanskih oboroženih silah ni bilo mogoče preprečiti. Z ene strani je bil tu londonski pakt, s katerim so Vel. Britanija, Rusija in Francija ta del ozemlja poklonile Italiji kot nagrado za njeno udeležbo v vojni, z druge strani vsled kratkega časa, v katerem so se kot vihar razvijali dogodki, nismo bili v stanu organizirati oboroženih sil, ki bi bile zmogljene upreti se okupatorju. USA lonbonskega pakta sicer niso priznale, nasprotno, predsednik Wilson ga je obsodil, ali na nesrečo so se USA predčasno umaknile z mednarodnega pozorišča in tako repustile to vprašanje v reševanje evropskim vesilam, med katerimi je bila tudi Italija. Ker pa Srbi, ki so imeli tedaj v svojih rokah vso diplomacijo in vojsko in so bili italijanski zavetniki, niso imeli posebnega interesa na tem ozemlju, je bilo vprašanje kaj kmalu rešeno tako, da je bilo okupirano ozemlje proti volji vsega slovenskega naroda definitivno priznано Italiji.

ZAHTEVAJTE!

Z NYLONON OKREPLJENE PETE IN PRSTI
NOGAVICE ZA DELO
TRPEZNEJŠE KOT KATERE KOLI DRUGE

PENMANOVE NOGAVICE ZA DELO Vam nudijo posebno trpežnost posebno ugodje posebno vrednost. Slog in debelina za vsako delo. Vaš najboljši kup za vsako ceno.

TUDI SPONJE IN GORNJE PERILO SLAVNI OD 1868

WSr-4

Postani aktivni član slovenskega državnega gibanja!

BLED Travel Service
6113 St. Clair Ave., Cleveland 3 Ohio, Telef. EX. 1-8787 ureja vse potrebno za potovanje v domovino in druge dežele. Preko tvrde Bled lahko pošljete svojim domačim živilske pakete, denar, šivalne stroje, radio aparate, kolesa in podobno. Postrežba zanesljiva, cene zmerne. Bled Travel Service sprejema tudi pismena naročila.